

Drótok és madarak

Az örök kétség mozdulatán, csak a sürgőnydróton nyüzsgőnek a fecskék. Gyülekeznek, erőt gyűjtenek. A címről sokunknak ez a természeti kép ugrott be", pedig nemcsak ilyen kapcsolat van a tájat behálózó vezeték és a madarak között. Lapunk korábbi cikke szőlt a Szatymaz Fehér-tó széli paprikaföldek öntözése kapcsán az áramvezetékek föld alá helyezését, amit a "madárvédelmi hatóság" rendelt el. A cikk kérdéssel zárul: "Anyi mindenre nincs pénz ebben az országban, arra muszáj lennie, hogy a madaraknak ne kelljen kerülgetni az amúgy veszélytelen szigetelt vezetéket?" Az olvasóban joggal felmerülhet a kérdés: tényleg, miért kellett a földbe fektetni, ha veszélytelen a szigetelt légvezeték.

Sajnos, nem veszélytelen, még a szigetelés után sem. A levegőben akadály, s a nagy sebességgel szálló madárcsapatok nemigen tudják kikérülni a drótokat. Nagyon sok madár pusztult már el így — éjjeli szürkületi vonuláskor a vezetéknek repültek, s összezúzódtak, szárnyatorítottan zuhantak földre.

Különösen gyakorl ez a Fehér-tavon. Már Lakatos Károly (1891) írta e nevezetes víziről, "nem egyéb egy nagy madár vendégfogadónál, melyen milliányi vízi szárnyasnak vezet át vándorútja". S a vándorút veszélyekkel teli. Egyik fő veszélyforrás a villamos vezeték hálózata a rezervátumokban, illetve szőlőkön. Polcomról néz üveg szemével "szemrehányóan" első preparált piros lábú cánkóm — harminc éve találtam a kamillás fehér-tavi gátoldal-

ban — a telefonvezetékek alatt.

A „Fehér-tó Atyja” — Beretz Páter patronálásával kisdiaikként gyűjtöttük a fehér-tavi „drótnak repült” madárteteket. Közülük nem egy a híres fehér-tavi madárgyűjtemény feltve őrzött kincse ma is a Móra Ferenc Múzeum gyűjteményében.

De nemcsak mi „madarászok” jártunk a drótok alá vadászni. A Fehér-tavat ölelő tanyák kutyái rendszeresen jártak az éjjelente „összegyűlt” zsákmányra. A székható iskola környékén élő rótkacsalád is minden évben erre is „alapozta” családtervezését.

A Madártani Egyesület Új-Szegedi Csoportjának kisdiajkai ez évben nyolc madárfaj több tucat tetemét találták a tó szélén, a drótok alatt.

Átnéztem fehér-tavi naplómat, 30 év adatai között cánkók, partifutók, récék, víztaposók, törpegémek, se-regéyek, fecskék, fűrjék és sok más madár „drótos” pusztulását jegyeztem föl. Ha a madarak eszméletlen, két összedőlt, millió forintokat kapnék. A berepülő madárcsapatok nagy sebességgel landolnak a fénylő víztükrön, s ha előtte drót keresztelte útjukat... csattanás, tolfelhő és véres madártetek. Így is elég sok vezeték hálózza be a Fehér-tavat (jó volna, ha anyagi forrásaink engednék ezeket is föld alá fektetni) ne telepítsünk ezért újabb légvezetéseket!

A mai postát bontva — elkészve — került kezembe a náirobi UNEP-központ környezetvédelmi világnap emléklapja. Címmondata megjegyzendő: „fejlesztés,

elsősorban gazdálkodási egységen belüli célokat ismer csak. Szép volna egy olyan szellem megteremtése, amely minden polgárt arra készít, hogy egyrészt a saját, másrészt embertársai érdekében korszerűen értelmezze és becsülje környezetének természetét — és a ben-nük megtestesült — társadalmi értékeit. Akár Nairo-biban az ernenő akáciák alatt, akár itt, harangbúgásonyira a várostól — a fehér-tói paprikaföldeken.

Csizmazia György

*

Megértem és tiszteletben tartom Csizmazia György természetvédő elfogultságát. A kérdés csak az, ki és miből fizesse a madárvédelem tekintélyes számláját. A szatymazi Finn—Magyar Barátság Tsz-nek most 700 ezer forinttal került többé a föld alatti kábel, mint a légi vezeték. További százakkal a tájba simuló épületek kialakítása.

A tévesnek létéreke volt, hogy még idén öntözhesse-nek. Saiát forrásaikon kívül három különböző helyről kellett összekapcsolni a pénzt. Előfordulhatott volna, hogy a madárvédők makacssága miatt az egész beruházás meghiúsul. Mivel megfogott a barack és a szőlő, az öntözés lehetőségétől több száz tag éves jóvedelme, kenvere függött. Össze lehet ezt hasonlítani néhány tucat madár pusztulásával? Csakugyan elvárható-e, hogy konkrét esetben, ha a két eshetőség között lehet választani, a téves vezetői elsősorban ne „a gazdálkodási egységen belüli célokat” kövessék?

A természetvédelem jogos érveit senki sem vitatja. A kérdőjelet a mai gyakorlatot illeti, amelyben a madárvédők rendelkeznek, a téves pedig vagy fizet, vagy lemond a beruházásról. A Csizmazia György által említett rendelkezés más gazdasági körülmények között készült: olyan időben, amikor még több állami támogatás állt rendelkezésre a beruházásokhoz, amikor nem állított vállalati, szövetkezeti kollektívákat szinte megoldhatatlan feladat elé a teljesítése.

A természetvédelem kérdéseiben is a mai lehetőségek-ből, s nem az evébként jogos igényekből kellene ki-indulni. Sok olyan, a szatymaziéhoz hasonló, gyors és sikeres beruházásra lenne szükség, hogy visszaálljon az ország gazdasági helyzetében a rendelet szellemének megfelelő, kedvező állapot. Addig pedig ruzsalmasságra és kompromisszumokra lenne szükség, a szatymaziak felaján-lották, hogy amikor nem öntöznek, leszerelik a légi vezeték-eket. A madárvédők ebbe sem egyeztek bele, pedig az öntözés és a madár vonulás fő szezonja nem esik egybe. A gazdasági szorításból csak akkor kerülhet ki az ország, ha nem agazt fölös koloncokat a gazdaságos beruházásokra. Másként mind kevesebb pénz jut — madárvédelemre is.

Tanács István

MÉ? HOLT? MIKOR?

1984. JÚNIUS 27., SZERDA — NEVNAP: LÁSZLO

A Nap kel 4 óra 49 perckor, és nyugszik 20 óra 45 perckor.
A Hold kel 3 óra 11 perckor, és nyugszik 19 óra 23 perckor.

VIZÁLLÁS

A Tisza vízálása Szegednél kedden plusz 209 cm (Álló)

HARMINC ÉVE, 1954-ben a napon helyezettük üzembe a Moszkva melletti Dub-nában, s kezdte meg az áram-szolgáltatást a világ első békes-célok szolgáltató atomerőműve. Az elmúlt évtizedekben az atomerőművek világszerte megszokott s a villamosenergia-ellátást megbízhatóan szolgáltató objektumokká váltak. Aramat ad már a mi paksi atomerőműünk is.

MOZIK
Vörös Csillag: délelőtt 10 órakor: Házasság szabadnappal (színes magyar, 14 éven felülieknek, II. helyárall), negyed 4 fel 8 és háromnegyed 8 órakor: Fegyvercsempészek (színes román).

Újszegedi Kertmozi: Altátdal nászágyn (színes, m. b. olasz, este 9 órakor).

Fáklya: háromnegyed 3, negyed 6 és fél 8 órakor: Házasság szabadnappal (színes magyar, 14 éven felülieknek, II. helyárall).

Filmteka (MTESZ-székház, Kig-yó u. 4.): A végrehajtó (színes kanadai, 14 éven felüliek-nek, este 6 órakor).

ÜGYELETES
GYOGYSZERTÁR

Klauzál tér 3. sz. (13/57-es) este 8 órától reggel 7 óráig. Csak sürgős esetben.

BALESETI, SEBESZETI ÉS UROLOGIAI FELVÉTELI ÜGYELET

Ma a baleseti szenvedett személyeket Szegeden a II. Kórház veszi fel, sebészeti és urológiai felvételi ügyeletet is a II. Kórház (Tolbuhin sgt. 87.) tart.

GYERMEKORVOSI ÜGYELET

Munkanapokon 13 órától más- nap reggel fél 6 óráig, szombaton, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel fél 8 órától más- nap reggel fél 8 óráig a Lenin krt. 20. szám alatti körzeti gyer- mekorvosi rendelőben történik a sürgős esetek orvosi ellátása.

EJSZAKAI ORVOSI ÜGYELET

Este 7 órától reggel 7 óráig a felnőtt lakosság részére: Szeged, Hunyadi János sgt. 1. sz. alatt. Telefon: 10-100.

FOGORVOSI ÜGYELET

Mindennap este 10 órától reggel 6 óráig, szombaton reggel 7-től hétfő reggel 7 óráig: Szeged, Zöld Sándor u. 1-3. Telefon: 14-420.

S. O. S. LEKISEGÉLY-SZOLGÁLAT

Mindennap este 7-től reggel 7 óráig. Telefon: 11-000.

BUDAPEST 1.

9.55: Tv-torna — (ism.)
10.00: Deita — (ism.)
10.25: Utánam srácok — film-sorozat — 5. — (ism.)

10.55: Lyuk a tengerben — dok-film — (ism.)
11.35: Az aranyhal — angol rövidfilm — (ism.)
12.00: Képijság — (ism.)
12.35: Hírek
12.45: Perpetum mobile — (ism.)

13.30: Képijság
13.35: André Kertész — portréfilm — (ism.)
13.40: Agrárvilág
13.45: Tv-torna
13.55: Esti mese
14.10: Tv-híradó
14.15: Labdarúgó EB — a döntő közvetítése Párizsból
14.50: Unokáink is látni fogják — Esztergomot...

BUDAPEST 2.

15.25: Képijság
15.30: Vespriem tv-találkozó: Poltyn zenészező élete és munkássága — tv-film — (ism.)

16.50: Jacobi Viktor: Sybil — Nagypereit — (ism.)
18.45: Kapas Dezső: Vereség — tv-film — (ism.)
19.55: „Vigyél el...”
Katonai Klári mősora — (ism.)

20.30: A múlt nyomában — Csehszlovákia rövidfilm-sorozat: A pénz története
20.55: Mesék a tundraól — szovjet rövidfilm — (ism.)

21.25: Tv-híradó 2
21.50: Völgény — magyar film
23.15: Képijság

BELGRÁD 1.

14.35: Tv-napló
15.00: Nyári délután
17.00: Magyar nyelvű tv-napló
17.50: Videoidalok
18.00: Hírek
18.05: Tv-naptár
18.15: Tv-sorozat gyermekeknek
18.45: Népi muzsika
19.15: Rajzfilm
19.45: Tv-napló
19.45: Párizs: Labdarúgó EB döntője
21.50: Sportszerda
22.30: Tv-napló

BELGRÁD 2.

19.00: A zöld terv iskolája
19.30: Tv-napló
20.00: Játékfilm
21.45: Hírek
21.50: Komoly zene
22.20: Zene
22.35: Alkalmak és nyomok
ÜVIDEK
17.25: Műsorismertetés
17.30: Híradó 1.
17.50: Műsorismertetés
17.55: Híradó 1.
18.15: Gyermekműsor
18.45: Népzenei fesztivál
19.15: Rajzfilm
19.30: Híradó 2.

KOSSUTH

8.25: Magyar művészek operett-felvételeiből

8.59: Beszélő nehéz

9.11: „ELISA” — egy új vizsgálati módszer — (ism.)

9.40: Kis magyar néprajz

10.05: Okos Marci és az oroszlan

10.29: Válaszoljunk hallgatóinknak

10.44: Katonadaiok

11.05: Nagy mesterek — világ-hírű előadóművészek

12.45: Házunk tája

13.00: Operasiágerek

13.30: Dzsaszmelodák

14.17: Régi magyar dalok

14.29: Társadalom és iskola

15.05: Elő történelem — VIII/7.

16.12: Kritikások fóruma

16.22: Brahmcs: B-dúr vonós-negyves

17.05: Versengő építők

17.30: „Ember vagyok és semmi, ami emberi, nem idegen tolem” — összejállítás

19.15: Gondolat

20.00: A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának hangversenye

20.59: Gaál Gabriella és Dóry József nótákat énekel

21.30: Szántás

22.20: Tíz perc külpólitika

22.30: A Purcell énekegyüttes énekel

22.43: Késő este

22.53: Lemezműzeum

0.10: Szilvics Róbert szerzeményeiből

PETŐFI

8.05: A Hallé zenekar két Suppé-nyitányt játszik

8.20: TVZ-perc Külpólitika —

8.35: Vidékek

10.30: Húliamhosszán

10.40: Zenedélelőti

11.35: A Szabó család

12.05: Déli Lakatos Sándor népi zenekara játszik

12.35: Táncazena kórtól — (sz.)

13.25: Utánlátás utóélelőknek

13.30: Nefelejcs

14.00: Zenes délután — Egy Tibor csembalozik — (sz.)

14.15: A Kaléda együttes új nagylemezéről

14.35: Fűvósátirak — (sz.)

15.00: Diákcsoei

15.13: Slágerműzeum — (sz.)

16.00: Zenes játékokból — (sz.)

16.35: Tudományos könyvespolc

16.40: A Válasz melléklete

17.10: Táncházi muzsika — (sz.)

17.30: Otodik sebesség

18.35: A King's Singers és a könnyűzene — (sz.)

18.11: Szerdahelyi János nótáiból — (sz.)

19.45: A Thompson Twins trió felvételeiből — (sz.)

20.35: Az asszony beleszó — Mörizs Zsigmond regénye 1—2.

22.00: Magyar dalok — külföldi előadók — (sz.)

22.35: Népdalkörök pódiuma

23.20: A tegnapi slágereiből —

3. MŰSOR

9.00: Martha Schuster és a Gachingi kamarakórus női karának hangversenye — (sz.)

10.04: Zenekari muzsika — (sz.)

11.05: Az Állami Népi Együttes felvételeiből — (sz.)

11.35: Basszusárlak — (sz.)

12.00: Szenthelyi Miklós hedgtül — (sz.)

13.07: Napjaink magyar irodalmából

13.44: Cid — részletek Massenet operájából — (sz.)

14.41: Az Izraeli Filharmonikus Zenekar hangversenye — (sz.)

16.20: Magnórol, magnóra — (sz.)

17.00: Eder György gondolkazik — (sz.)

18.00: Szimfonikus táncok — (sz.)

18.30: A Magyar Rádió szlovák nyelvű nemzetiségű műsora

19.05: Beethoven 8-as zongora-szerzeménye — (sz.)

19.51: Ferenc Éva népdalokat énekel — (sz.)

20.10: Mai szovjet kitéők versei

20.30: Részletek Benkő László Lexikon II. című nagylemezéről — (sz.)

20.57: Bellini: Beatrice di Tenda — kétfelvonásos opera — (sz.)

CSÜTÖRTÖK DELELŐT

KOSSUTH

8.25: Zenekari muzsika

9.40: Irodalmi évfordulónaptár

9.55: Szólj, szőlj spórt!

10.05: Okos Marci és az oroszlan szövegeit — egyfelvonásos opera

11.15: Cseh fűvósmuzsika

11.30: Apróságok

11.45: Valtomások, 1942 — Mesterházi Lajos regénye — 3.

12.45: Filmtükörkép

kertbarátoknak

Hajtásválogatás, meggybor készítése

Sorozatunkban már többször hívtuk fel az olvasók figyelmét, az ültetvények hajtásválogatásának fontosságára, de úgy érezzük, hogy a figyelmeztetés vagy az ismételt figyelemfelkeltés hasznos lehet. A szőlő-ültetvények hajtásnövekedése a tavaszi hűvös időjárás következtében lassan indult meg. Késleltette a fejlődést a tavaszi fagy is. A fagyot követően már adtunk tájékoztatást a végző munkákról, ahol az elfagyott hajtásrészek visszazetéséről, esetleg a karok ifjítását javasoltuk.

Két részre kell osztani a munkafolyamatot az ültetvények korától függően. A nem termő ültetvényeknél a törzs és a kordonkar kialakítását kell elsődleges szempontnak tartani. A tavaszi ültetés után fokozatosan koptassuk le a „csirkét”, a fejlődő hajtások közül a két legerősebbet hagyjuk meg, a többi többit el kell távolítani. A meghagyott két hajtás nevelését már az első évben célszerű karó mellett végezni, így a hajtás megfelelő irányban növekszik, a lombzat szelős lesz, könnyebb a növényvédelem, kevésbé veszélyeztetik a kórokozók és kártevők az ültetvényeket. Az idősebb, de még nem termő ültetvényekben a termőkár kineveléséig, illetve a törzs nevelésénél két vesszőt kell hagyni. Ez megfelelő vegetatív felületet biztosít, és ha az egyik esetleg megsérül, a másik tovább nevelhető. A nem termő ültetvényekben hajtásviszavágást csak akkor

alkalmazzunk, ha annyira hosszúra nőtt, hogy nem tudunk mit kezdeni vele.

A termő szőlőben a kordonos ültetvények hajtásait húzzuk be a kordonhuzalok közé, ha egyszálas a kordonhuzalunk, lazán, lehetőleg műanyag huzallal kötözünk. A kötözéssel egy időben végezzük el a hajtásválogatást is, melynek során a felesleges hajtásokat — amilyen nincs termés, és jövő évi termőalapként se tartunk rá számot — távolítsuk el. A szelős termőfelület biztosítása érdekében a hónaljajtások kicsipészt is el kell végezni. Úgy kell irányítani a hajtások behuzását, illetve kötözését, hogy a fürtöket a levegő és a napfény érje, így a permetanyag is könnyen hozzáfuthat.

A fejművelésű szőlőkkel hasonló elvek szerint kell eljárni. A hajtások visszavágását lehetőleg július második felére halasszuk, mert a hajtásnövekedés ezután már nem olyan intenzív. Természetesen túl erős növekedés esetén — amikor már nem tudunk mit kezdeni a lombfelülettel — korábban is elvégezhető a kacsaság. A gyümölcsösen elsősorban a fiatal ültetvények és az őszibarack hajtásválogatása a legfontosabb. Elvégezhető és hasznos a termőalmások, csonthéjasok hajtásválogatása is, de elmulasztásával nem követünk el komolyabb szakmai mulasztást.

A fiatal gyümölcsösöknél a korona kinevelése az el-

sődleges. A növény- és termőkaros gyümölcsösök esetében, ahol a hajtásnövekedés megfelelő, fokozatos figyelmet kell fordítani a lekötözésre. Nagyon fontos, hogy a kötözéshez rugalmas műanyagot használjunk fel, amely nem vág bele a vesszőbe. Szintén lényeges szempont, hogy a lekötésnél a hajtás alsó harmadára kössük a kötözőanyagot, mert különben hajtásunk ív alakban lehajlik, és a közepén erőteljes víz-hajtásképződés okoz problémát.

A hajtásválogatás alkalmával elsősorban a kordonát sürítő hajtásokat kell eltávolítani úgy, hogy a következő évi termővesszők megfelelően helyezkedjenek el. Fontos szempont, hogy a vezérágakon felfelé növe hajtást ne hagyjunk meg, lehetőleg halbordaszereuen elhelyezkedő hajtások maradjanak termőalapkak. Ha nincs megfelelő, oldalirányba fejlődő hajtásunk, a függőlegesen vágjuk vissza két-három levélre, így várhatóan megfelelő termővesszők fejlődnek oldalirányban.

A szamóca termésbetakarítás lassan befejeződik. Ezt követően célszerű az egész lombfelületet eltávolítani úgy, hogy a gyökérnyak felett levő rügyet ne sértsük meg. Az eltávolított levelekkel és indákkal a kórokozók jelentős részét eltávolítjuk. A lombeltávolítást követően célszerű egy Bi—58-as vagy Unifoszos permetezést végezni, melyhez gombaölő szerként Orthocidot vagy Dithant is keverhetünk. A későbbiek során már csak akkor kell permetezni, ha valamilyen kártevő vagy kórokozó fellépését tapasztaljuk.

A borok első és második fejtése már a télen megtörtént. A további kezelésük a tárolóedénytől, illetve a tárolás módjától függ. Ha fahordóban történik a tárolás, nagyobb figyelmet igényel a kezelés. Három-négy hónapoként további

fejtést kell végezni, természetesen kisebb kénadagokkal, ami azt jelenti, hogy 100 literenként fél kénlitrumot kell etetni el, és erre fejtjük rá a bort. Öt grammot kis mennyiségű borban feloldunk, és azt a fejtett bor közé keverjük.

A borok érlelése fahordóban megvégezték bőségesen. Ha üvegedényünk van, és megfelelően lezártuk, nem kell különösebb kezelést végezni, amíg a fogyasztás miatt meg nem kezdjük az edényt. Nagy gondot fordítsunk arra, hogy a borunk ne legyen drabban. Kisebb edény — 50 liter — lefejtése esetén célszerű a fejtést literes üvegekbe végezni, az üveget parafa dugóval légmentesen lezárni, és azt hűvös helyiségben, elfektetve tárolni. Az üvegeket fektetve, egymás tetejére rakhatjuk, így kis helyet foglalnak el.

Az apró szemű cigánymeggy szedése gyakran gondot okoz. Csumával szedve rendkívül sok időt vesz igénybe. A termés egy részét célszerű borkészítésre felhasználni, melynek menete a következő: a lezedett meggyet kimagozzuk, de mintegy 10 százalékat magot benne kell hagyni, ami a bor kesernyés ízét adja. Egy liter le előállításához 1,5 kilo meggyre van szükség, amely